

Un a un

A casa nostra, les coses importants les refila sempre la mare:

— *No és pas recta, oi?*

Tots quatre ho veiem però només ella ho va verbalitzar. El pare mirava el quadre amb l'aire emboirat de la gent de Ponent; mon germà mirava de reüll la porta de sortida, amb la vana esperança de que aquella fos la darrera sala; jo els mirava a ells, desconcertada, esperant alguna explicació. Pieter Bruegel (el vell) va pintar la torre de Babel torta i, vista en directe en aquella sala del Kuntshistorisches Museum de Viena, la cosa resultava estranya.

— *Potser la van emmarcar malament. Si comprem el puzle per la iaia li hem de dir que el faci emmarcar a Fraga, que allí aquestes píflies no les toquen.*

A vegades un germà pot tenir alguna utilitat: la riallada fou immediata i, vist l'efecte, potser massa sorollosa. Un grup de cantonesos, desoïnt el seu guia espiritual, assaltaren el nostre espai davant el quadre com un eixam d'abelles deliroses. En mig de la pressió asiàtica vaig poder sentir com un gestor administratiu de Logronyo —duia la insígnia— li deia al seu acompanyant que “*la del Prado no está torcida*”, amb el posat de la satisfacció pàtria. Un matrimoni que teníem a tocar es va atrevir a indicar-li, amb un espanyol més argentí que Messi, que la torre de babel de Madrid és del Bruegel jove i no del vell. Desairat, el de la Rioja va girar veles dient allò de “*Si usted lo dice...*”, que sempre resulta un xic ofensiu.

Potser amb ànim de desgreuge em vaig sentir obligada a agrair-los-hi el seu aclariment, cosa que va generar una nova pluja d'informació per la seva part. Era evident que viatjaven sols i que qualsevol contacte amb la resta de l'espècie l'aprofitaven al vol. Així vaig saber que la torre que teníem al davant era “la Gran” i que la petita, que era posterior —i recta—, estava a Rotterdam. No es van estar tampoc d'explicar-me que la desviació simbolitza el pecat d'aquella empresa bíblica.

— *Se sap si l'arquitecte va cobrar?*

El tema dels diners enlluerna mon germà. No ho pot evitar. El pare li contesta que el pecador segurament seria el rei que apareix a l'esquerra, acompanyat per l'arquitecte, al que li veu una retirada al cosí Ramon. Tot indica que el vici del cas estava en l'encàrrec i no en el disseny, però vist com va acabar la cosa resulta evident que no es podien entendre ni per cobrar.

Aleshores m'adono que la mare ja no observa la fallida torre sinó la parella, i fent gal·la de la seva perspicàcia etnogràfica s'hi adreça pel dret.

— *Ustedes son armenios, verdad?*

Ni Sant Gregori l'Il·luminador, patró d'Armènia, hauria pogut posar més llum en aquelles cares. Efectivament eren armenis i es

dedicaven al comerç de l'or a la ciutat argentina de Salta, però la seva passió per l'art els feia viatjar arreu del món (llevat de Turquia, és clar). La cosa va prosseguir a la preciosa cafeteria del museu al voltant d'un pastís *Sacher*, afortunadament porcionat en sis talls de perfecció germànica.

Segons el senyor Matiossian, si els babilonis haguessin contractat un arquitecte armeni la cosa els hauria anat ben diferent. L'afirmació, segons la senyora, es fonamentava en la gran tradició matemàtica del seu poble: per això els bizantins, deia, van anar a buscar als armenis per fer la cúpula de Santa Sofia, que encara dura (malgrat els turcs i els terratrèmols, va puntualitzar ell).

Quan van saber que veníem de les terres on la gent diu "Bon dia!", el seu atac va ser fulminant i inesperat: el romànic us va arribar d'Armènia, ens van dir exultants, tot afegint —sense anestèsia—, que és “una versió tosca però molt paisatgística”. La cosa pintava malament. Sentia com el pare remugava contra els monofisites (*sic*) i mon germà feia cara d'ensumar brega, mentre jo mirava cap als vigilants per si algun d'ells amb aspecte otomà podia resultar útil. Sort que la mare va tenir esma per replicar. I amb contundència, per cert:

— *Parece que ustedes ignoran que nuestro románico nació rodeado de grandes matemáticos, como el obispo Ató de Vic, con el que se formó Gerbert d'Orlhac, el monje que desde Ripoll viajó al mundo árabe para traer a Occidente el sistema decimal y el número cero.*

Li vam fer l'onada mentre els armenis restaven atònits. Per moments vaig deixar de pensar que tenir una mare culta era un càstig injust. Fins i tot mon germà va començar a dubtar dins el seu núvol.

— *No tenien el zero? Quina potra! Un examen en blanc ja tenia assegurat l'1! I tots els partits havien de començar amb un empat a 1, és clar. Està clar que he nascut en mal moment.*

Afortunadament els armenis no el van entendre i la nostra glòria matemàtica va quedar protegida. El pare ho va rematar, per si un cas:

— *Aquest xiquet l'haurem de tancar al celler quan li toqui fer les proves Cangur.*

La mare semblava donar-li la raó. Jo els vaig apuntar que si el deixaven amb la *PS* no caldria ni tancar la porta ni dur-li menjar. Mentrestant, els armenis corroboraven via *Google* l'estocada de la mare i, assumida la derrota, s'obstinaren en pagar el compte (preus de Viena...). La mare, tota cofoia, els va explicar que ella era de Saidí, un poble de la Franja de Ponent, poblat per descendents

dels constructors de les esglésies romàniques de la Vall de Boí, patrimoni de la Humanitat en general i d'ella en particular.

Els armenis ens van sorprendre de nou dient que les havien visitat i que les apreciaven molt. Tot semblava que la trobada armeno-catalana acabaria bé, però la senyora Matiossian, com aquell que no vol la cosa, s'acomiaada dient:

— *Ciertamente estábamos equivocados. Las iglesias románicas de su valle no tienen relación con las armenias, pues los campanarios de las suyas siguen la proporción de los minaretes musulmanes.*

Ens vam girar tots cap a la mare, esperant una resposta contundent que no es va fer esperar. La mare s'aixecà i s'adreçà directament i enèrgicament al cambrer amb una placa al pit on hi diu Kemal:

— *Ein anderer Sachentorte, bitte.*